

Sf. Antim Ivireanul, cinstit la Mănăstirea ctitorită în București: „A întruchipat pe Adevăratul Păstor”

Sf. Ierarh Martir Antim Ivireanul este considerat cel mai de seamă mitropolit al Țării Românești din toată istoria ei, a spus Episcopul vicar patriarhal Paisie Sinaitul vineri, la hramul secundar al Mănăstirii Antim din Capitală.

„Prin întreaga sa activitate pastorală, tipografică, filantropică, culturală și ctitoricească a întruchipat pe Adevăratul Păstor, care-și pune sufletul pentru credincioșii săi. Viața lui întreagă a fost o jertfă de muncă și de râvnă pentru ridicarea Bisericii și luminarea credincioșilor”, a notat Preasfinția Sa.

În cadrul predicii, PS Paisie a evocat viața sfântului georgian, pe care acum „îl socotim nu numai român, ci și ctitor al limbii liturgice românești și fondator al limbii române literare”.

Sfântul Antim s-a născut pe la anul 1650 pe teritoriul Georgiei de azi (în Iviria), de unde și supranumele de Ivireanul. A primit numele Andrei la botez, iar părinții săi se numeau Ioan și Maria, conform pomelnicului său personal.

Din robie, la chipul îngeresc

„Deși provenea, se pare, dintr-o familie aristocratică, care i-a asigurat o educație aleasă: culturală, artistică și tehnică, totuși, contextul politic și geografic nefavorabil (apropierea de Imperiul Otoman) a făcut ca tânărul Andrei să fie vândut rob la turci”, a semnalat PS Paisie Sinaitul.

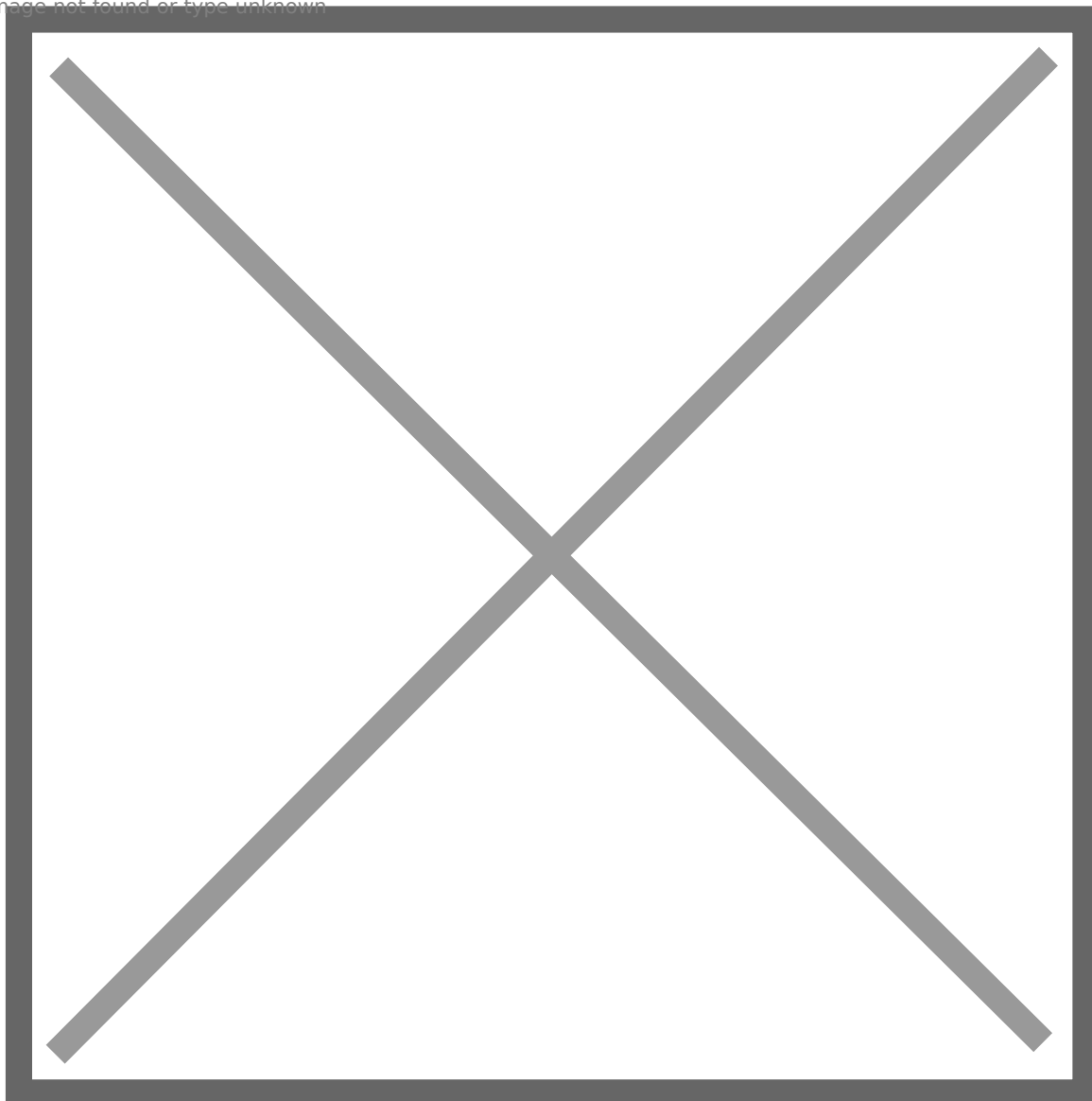
Episcopul vicar patriarhal a adăugat că Sfântul Antim avea abilități practice deosebite și educație temeinică: „era dăruit cu însușiri atât de rare, încât știa să facă în chip minunat orice meșteșug, mai ales sculptură, pictură și broderii”, conform secretarului Sfântului Constantin Brâncoveanu Antonio Del Chiaro.

Sfântul Antim a stat cel puțin un deceniu în robie.

La vârsta de aproximativ 30 de ani a fost eliberat, fiind răscumpărat de către Patriarhul Dositei Nottara al Ierusalimului, care l-a luat ca ucenic al său și l-a tuns în monahism la Sfântul Mormânt de la Ierusalim, cu numele grecesc „Antim”, care înseamnă „înflorit”. A fost, de asemenea, hirotonit ieromonah de același patriarh.

Ajuns ulterior la Constantinopol, a învățat limbile greacă, arabă și turcă, urmând cursurile celebrei școli a Patriarhiei Constantinopolului și având acces la Biblioteca Metocului Sfântului Mormânt din Constantinopol, pe care patriarhul Dositei o înființase în 1680.

Image not found or type unknown

Sosirea în România

„Primăvara anului 1686 îl va aduce pe Ieromonahul Antim pentru prima dată pe teritoriul românesc, în Moldova, la Mănăstirea Cetățuia, de lângă Iași, unde l-a

„Însoțit pe patriarhul Dositei și unde a început să învețe limbile română și slavonă”, a spus PS Paisie.

A lucrat apoi ca tipograf la București, în Tipografia domnească a Țării Românești, apoi la Mănăstirea Snagov, unde a fost și stareț timp de 8 ani și a tipărit 15 cărți. În 1705 a fost ales Episcop la Râmnic, iar în 28 ianuarie 1708 a fost ales în scaunul de Mitropolit al Ungrovlahiei, conform dorinței bătrânului mitropolit Teodosie, care și-a dat obștescul sfârșit.

Ca tipograf, Sf. Ierarh Antim Ivireanul a tipărit 63, după unii 65 de cărți, în limbile greacă, slavonă, română, arabă și georgiană.

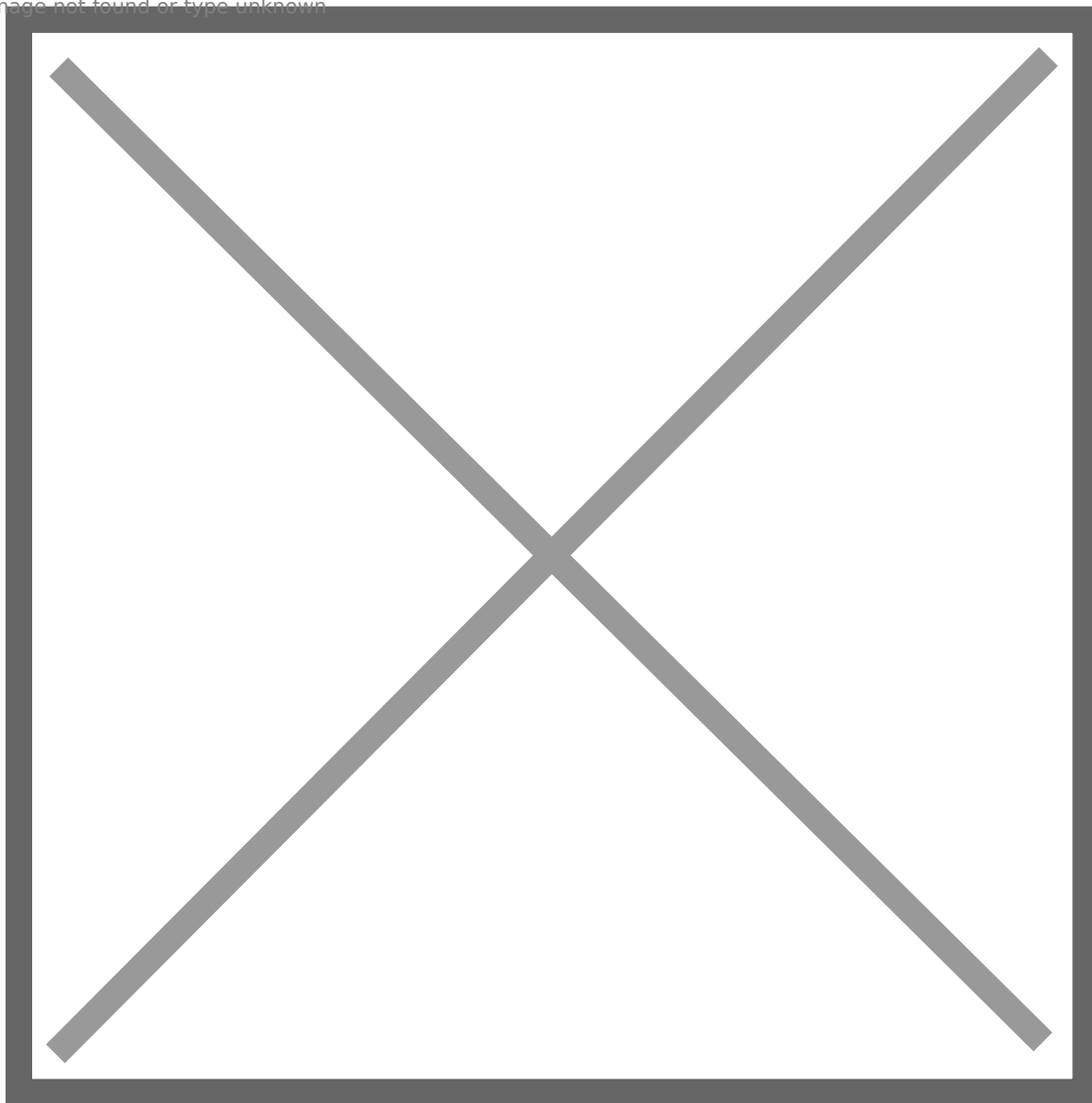
„Mitropolitul Antim Ivireanul este cunoscut, însă, și pentru activitatea sa de ctitor, reflectată în această Mănăstire a Tuturor Sfinților din București, care azi îi poartă numele”, a subliniat PS Paisie Sinaitul.

Și-a cheltuit întreaga avere pentru a zidi una dintre cele mai frumoase biserici ale Capitalei

„Izvorul dorinței sale de a zidi acest lăcaș de cult a fost, așa cum mărturisește însuși mitropolitul, o descoperire dumnezeiască. Astfel, urmând descoperirii cerești, în ziua prăznuirii Sfintei Agata, la 5 februarie 1713, Sf. Antim începea zidirea acestei biserici pe locul unde se afla o biserică veche de lemn, ce purta hramul Sfântul Nicolae, și unde Mitropolia Ungrovlahiei păstra Sfântul și Marele Mir”.

„Pentru a materializa însă această descoperire pe care i-o făcuse Dumnezeu, ierarhul își va folosi întreaga avere, așezând noua zidire sub ocrotirea Tuturor Sfinților”, a continuat PS Paisie.

Image not found or type unknown

Sfințirea acestui lăcaș a avut loc în anul 1715, iar planurile de construire le întocmise cu propria-i mână Mitropolitul Antim. După ce a reușit să finalizeze una dintre cele mai frumoase biserici ale Capitalei, Mitropolitul a lăsat un regulament scris: Așezământul cinstitei Mănăstiri a Tuturor Sfinților, dând dispoziții despre organizarea și administrarea clădirilor și averilor mănăstirii, precum și despre continuarea lucrărilor.

„Tradiția a păstrat în memoria credincioșilor participarea activă a mitropolitului la împodobirea mănăstirii, la care a contribuit, se pare, prin schițele după care au fost realizate sculpturile decorative și arhitectonice din piatră cu motive vegetale, precum și pentru pictura din biserica mare și din paraclis”.

Mitropolitul Antim ar fi pictat chiar el câteva icoane în stil bizantin pe fresca zidurilor bisericii, alături de Preda Zugravul, mai vechi colaborator al său, care

pictase la Mănăstirea Horezu, pe vremea când Antim era Episcop de Râmnic. Cercetările istoricilor îl arată pe Sf. Antim Ivireanul ca fiind și cel care, ajutat de ucenici, a sculptat ușa din lemn a bisericii, și a pictat două icoane mari de lângă iconostas: Icoana Tuturor Sfinților și Icoana celor patru Sfinți ocrotitori ai săi (Alexie, Nicolae, Antim și Agata).

O altă contribuție semnificativă în plan cultural a fost înființarea, în incinta mănăstirii bucureștene, a primei biblioteci publice din Țara Românească, rânduind ca veniturile obștii monahale să fie folosite și pentru ajutarea mai multor credincioși aflați în nevoie materială, ctitoria sa devenind astfel nu numai un centru cultural, dar și unul filantropic.

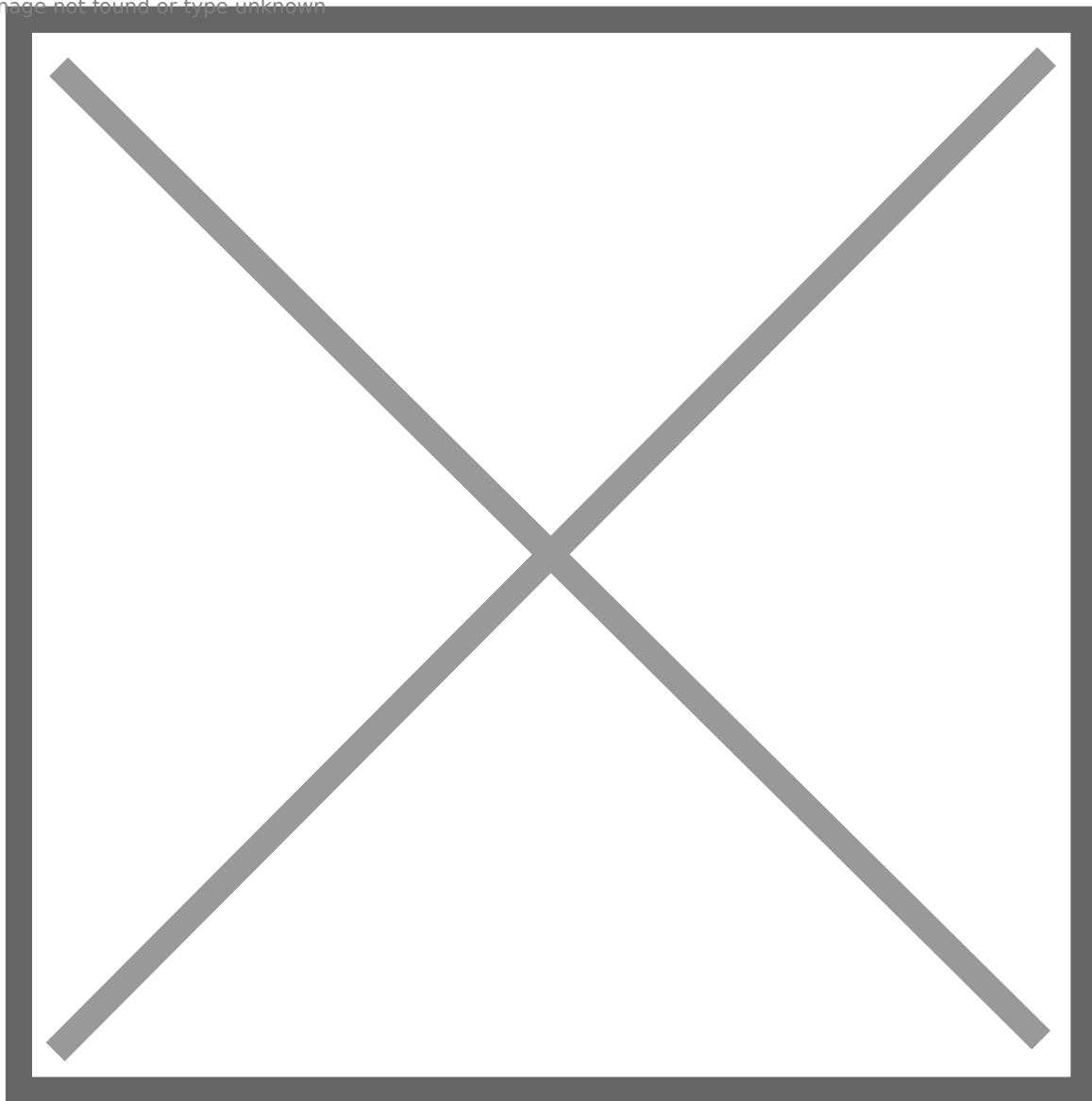
Exilul și uciderea

După ce Constantin Brâncoveanu a suferit moartea martirică la 15 august 1714, Sfântul Ierarh Antim a continuat să ocupe demnitatea de mitropolit și în timpul lui Ștefan Cantacuzino (1714-1716), însă, odată cu mazilirea acestuia, pe tronul Țării Românești a urcat Nicolae Mavrocordat, în care Poarta otomană avea încredere deplină și a cărei fidelitate era garantată și de prezența familiei sale la Constantinopol.

În același an avea să izbucnească războiul dintre Imperiul Otoman și cel Habsburgic. Astfel, circulând zvonul că o armată austriacă se îndreaptă spre București, domnitorul, care ar fi avut de suferit în urma unei asemenea confruntări, fiind un partizan al turcilor, a părăsit capitala la 30 ianuarie 1716, luând cu el pe mitropolit și câțiva boieri.

„Pe drum, însă, Mitropolitul Antim îl părăsește pe domnitor, întorcându-se la București, justificând că nu poate lăsa turma fără păstor, motivare îndreptățită, așa cum arată Nicolae Iorga, atât de datorită duhovnicească, cât și de străvechea datină, conform căreia, în lipsa domnitorului, mitropolitul avea răspunderea și puterea politică a țării”, a mai menționat Preasfințitul Părinte Paisie.

Image not found or type unknown

„Momentul este crucial pentru viața mitropolitului Antim, pentru că, ajuns în capitala țării, care era stăpânită de o mare revoltă împotriva turcilor și fanarioților, împreună cu mai mulți boieri participă la alegerea unui nou domnitor, marele vornic Pătrașcu Brezoianu, totul stând sub semnul sentimentelor antiotomane potențate de plecarea lui Nicolae Mavrocordat din București. În plus, Antim făcuse un gest care nu va fi iertat de Mavrocordat, ungându-l domn pe marele vornic Pătrașcu”.

Ulterior, cu ajutorul turcilor, domnitorul revine în Capitală, pedepsind crunt pe boierii români răsculați, între aceștia numărându-se și Mitropolitul Antim. Chemat la Curtea domnească, ierarhul a fost umilit, torturat și apoi întemnițat, în așteptarea pedepsei finale.

Mai întâi, domnitorul i-a cerut demisia, însă Mitropolitul Antim a refuzat să depună

cârja arhierească și, astfel, Nicolae Mavrocordat a solicitat Patriarhului Constantinopolului, Ieremia al III-lea, caterisirea ierarhului român, iar patriarhul s-a conformat și l-a condamnat la surghiun la mănăstirea de la Muntele Sinai, conform Anton Maria Del Chiaro.

Antim era așadar lovit de o pedeapsă pe cât de grea, pe atât de nedreaptă.

„Dezbrăcat de hainele arhierești, ba încă și de cele de monah, fiind numit cu numele de mirean, Andrei, a fost urcat într-o noapte de septembrie într-o căruță, începând drumul surghiunului. Fostul mitropolit era păzit de un mic corp armat format din turci aflați sub comanda boierului român Radu Colfescu. Aceștia au trecut granița spre Bulgaria, ajungând la Galipoli, pe malul râului Tungia, în apropiere de Adrianopol, și aici, fără a mai fi dus în surghiunul anunțat, din porunca lui Nicolae Mavrocordat, Sf. Ierarh Antim a fost ucis, la sfârșitul lunii septembrie a anului 1716, trupul lui fiind apoi aruncat în râu”.

„Fioroasa măcelărire a arhiepiscopului (pe care fiecare îl credea în exil) puse toată Valahia într-o groaznică consternare”, ne spune învățatul florentin Antonio Del Chiaro. Vicleșugul lui Nicolae Mavrocordat a fost demascată, căci s-a aflat cumplita faptă, deși, de frica unor mari tulburări și revolte în țară, nu s-a anunțat uciderea marelui ierarh și tot din același motiv execuția Sfântului Antim s-a făcut departe, în afara hotarelor țării (A. D. Xenopol, Istoria românilor).

Ridicarea caterisirii și canonizarea

După 250 de ani, în anul 1966, în urma demersurilor Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române, Patriarhia Ecumenică a anulat nedreapta sentință de caterisire dată asupra marelui Ierarh Martir Antim Ivireanul. Mitropolitul a fost canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în anul 1992, cu data de cinstire în 27 septembrie.

La finalul cuvântului, PS Paisie s-a rugat Sfântului Ierarh Antim Ivireanul „să mijlocească pentru noi toți înaintea tronului Preasfintei Treimi și a Tuturor Sfinților, să dăruiască ajutor sfânt, sănătate, pace și bună sporire tuturor părinților slujitori, fraților, ostenitorilor, închinătorilor și binefăcătorilor acestei sfinte mănăstiri”.

Foto credit: Basilica.ro / Mircea Florescu

basilica.ro